

ภาวะสุขภาพและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ในปี พ.ศ. 2546

นางสาวอรรวรรณ น้อยวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเวชศาสตร์ชุมชน ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4971-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 214 724 76

3 1 ต.ค. 2548

HEALTH STATUS AND RELATED FACTORS OF PERSONNEL
AT SAINT LOUIS HOSPITAL, 2003

Miss Orawan Noiwat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Community Medicine
Department of Preventive and Social Medicine
Faculty of Medicine
Chulalongkorn University
Academic Year 2003

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ภาวะสุขภาพและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคลากร
โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ ในปี พ.ศ. 2546

โดย

นางสาวอรวรรณ น้อยวัฒน์

สาขาวิชา

เวชศาสตร์ชุมชน

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์นายแพทย์ไพบุลย์ โล่ห์สุนทร

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมรัตน์ เลิศมหาฤทธิ

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะแพทยศาสตร์
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตนกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์นายแพทย์บดิน ธนะมัน)

ไพบุลย์ โล่ห์สุนทร
..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ไพบุลย์ โล่ห์สุนทร)

สมรัตน์ เลิศมหาฤทธิ
..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมรัตน์ เลิศมหาฤทธิ)

อนุช อภิบาล
..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์นายแพทย์แอนก อารีพรรค)

อรวรรณ น้อยวัฒน์ : ภาวะสุขภาพและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์
 ในปี พ.ศ. 2546 , (Health Status and Related Factors of Personnel at Saint Louis
 Hospital, 2003) อ.ที่ปรึกษา : ศ.นพ.ไพบุลย์ โล่ห์สุนทร, อ.ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.สมรัตน์ เลิศมหาฤทธิ์,
 116 หน้า. ISBN 974-17-4971-6

ความสำคัญและที่มา : การส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรในโรงพยาบาล นับเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงาน
 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของภาวะสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจของบุคลากร
 เพื่อการพัฒนาไปสู่การเชื่อมโยงของชุมชนและการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคลากร
 โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ ในปี พ.ศ. 2546

รูปแบบการวิจัย : การศึกษาเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง

ตัวอย่าง : บุคลากรทั้งหมดในโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ ที่มีผลตรวจสุขภาพ จำนวน 820 คน ในปี 2546

การรวบรวมข้อมูล : รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ระหว่างเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ 2547 มีผู้ตอบกลับ
 และมีผลการตรวจสุขภาพ จำนวน 820 คน (ร้อยละ 88.1) จากบุคลากรทั้งหมด 931 คน

สถิติที่ใช้ : Chi-square test (χ^2)

ผลการศึกษา : มีบุคลากรจำนวน 820 คน เป็นเพศชาย : หญิง (1 : 4.5) มีอายุเฉลี่ย 33.8 ปี ส่วนมาก
 อยู่ในช่วงอายุ 30-34 ปี (ร้อยละ 26.6) นับถือศาสนาพุทธ 360 คน (ร้อยละ 44.2) รองลงมาคือศาสนา
 คริสต์ 192 คน (ร้อยละ 23.5) ส่วนใหญ่มีความรู้ด้านพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง 471 คน
 (ร้อยละ 58.1) ทัศนคติอยู่ระดับดี 606 คน (ร้อยละ 74.7) ส่วนมากมีพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับดี
 635 คน (ร้อยละ 79.9) และมีความเครียดในระดับปานกลางและระดับสูง ร้อยละ 39.4 และ 38.0
 ตามลำดับ ผลการตรวจร่างกายพบว่าส่วนมากดัชนีมวลกายมีผลผิดปกติ (น้อยกว่า 20 และสูงกว่า 25)
 ร้อยละ 46.7 ความดันโลหิตผิดปกติ (Systolic/Diastolic มากกว่า 140/90 mm Hg) ร้อยละ 12.3 ผลตรวจ
 เอ็กซเรย์ปอด ผิดปกติร้อยละ 1 ส่วนในบุคลากรที่อายุมากกว่า 35 ปีขึ้นไป พบว่า ระดับน้ำตาลในเลือด มี
 ผลผิดปกติ (สูงกว่า 110) ร้อยละ 7.3 คอเลสเตอรอลผิดปกติ (สูงกว่า 250 mg/dl) ร้อยละ 48.8 จากการ
 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้ เจตคติ พฤติกรรมสุขภาพ และปัจจัย
 ด้านการทำงานกับภาวะสุขภาพพบว่า อายุ ตำแหน่งหน้าที่การงาน ปริมาณงาน และการนอนหลับ มี
 ความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

สรุป : ภาวะสุขภาพและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคลากรในโรงพยาบาล นับเป็นเรื่องสำคัญมาก
 เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาสุขภาพของบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์

ภาควิชา เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
 สาขาวิชา เวชศาสตร์ชุมชน
 ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อนิสิต..... อรวรรณ น้อยวัฒน์
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ไพบุลย์ โล่ห์สุนทร
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... สมรัตน์ เลิศมหาฤทธิ์

4575374730 : MAJOR COMMUNITY MEDICINE.

KEY WORD : HEALTH STATUS / HOSPITAL PERSONNEL

ORAWAN NOIWAT : HEALTH STATUS AND RELATED FACTORS OF PERSONNEL AT SAINT LOUIS HOSPITAL, 2003. THESIS ADVISOR : PROF. DR. PAIBOOL LOHSOONTHORN. MD, MPH, Dr. PH., THESIS CO-ADVISOR : ASST. PROF. SOMRAT LERTMAHARIT, M.Sc., M. Med. Stat. 116 pp. ISBN 974-17-4971-6.

Background : The health promotion of hospital personnel is the first active activity of health promotion hospital. The importance of physical and mental health status will lead to the development and linking with community and health promotion hospital.

Objective : To investigate health status and related factors of personnel at Saint Louis Hospital, 2003.

Research Design : Cross-Sectional Descriptive Study

Participants : The personnel in Saint Louis Hospital, 2003

Data Collection : The Self-administered questionnaire was conducted during January-February 2004 with 820 personnel (88.1%)

Statistical Method : Chi-square test (χ^2)

Result : The result of this study showed that 820 health personnel checkup were male : female 1 : 4.5 , mean age was 33.8 years , mostly in age group 30-34 years (26.6%) , Most of them were Buddhist 44.2% and Christian 23.5%. It was found that the mean score knowledge health behaviors was moderate 58.1% , attitudes at good scores level 74.7% , good health behaviors 79.9% , moderate stress level 39.4% and high stress level 38.0%. The physical and laboratory examination results showed that body mass index abnormal (<20 and >25) 46.7% , abnormal Blood Pressure (Systolic/Diastolic $> 140/90$) 12.3 % and abnormal Chest X-Ray 1%. The personnel over 35 years of age showed abnormal Fasting Blood Sugar (>110 mg%) 7.3% , and abnormal Cholesterol (>200 mg%) 48.8%. It was also found that the physical health status was statistically associated with age , position of work , quantity of work and sleeping behavior ($P < 0.05$)

Conclusion : The health status and related factors of hospital personnel is very important for the baseline data in development of health status of personnel at Saint Louis hospital.

Department of Preventive and Social Medicine

Field of study Community Medicine

Academic year 2003

Student' s signature..... ORAWAN NOIWAT .....

Advisor' s signature..... Paibool Lohsoonthorn .....

Co-advisor' s signature..... Somrat Lertmaharit .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความช่วยเหลือจาก ศาสตราจารย์ นายแพทย์ไพบุลย์ โล่ห์สุนทร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมรัตน์ เลิศมหาฤทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือและชี้แนะในการ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์นายแพทย์บดี ธนะมัน ประธานการสอบ วิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์นายแพทย์เอนก อารีพรรค กรรมการการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ สละเวลาอันมีค่ามาเป็นกรรมการการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ในการตรวจสอบและแก้ไขแบบสอบถาม แบบสอบถามเพื่อให้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

ขอขอบคุณคุณรัตนา บุญยะชาติ หัวหน้าแผนกส่งเสริมสุขภาพ และทุกคนในแผนก ส่งเสริมสุขภาพ สำหรับคำแนะนำที่ดีมากมายในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณคุณสุนทร ช่องชนิล หัวหน้าฝ่ายทรัพยากรบุคคล และเจ้าหน้าที่ แผนกทรัพยากรบุคคลทุกท่านที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ และให้ความช่วยเหลือเก็บข้อมูล ทำให้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายขอขอบพระคุณพ่อ แม่ ครู อาจารย์และเพื่อน ที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและเป็นกำลังใจให้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
คำสำคัญ.....	6
นิยามเฉพาะของคำศัพท์การวิจัย.....	6
ตัวแปร.....	7
ปัญหาจริยธรรม.....	8
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความหมายของสุขภาพและภาวะสุขภาพ.....	10
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ.....	11
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพด้านการทำงาน.....	22
การตรวจสุขภาพของพนักงาน.....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	34
รูปแบบการวิจัย.....	34
ระเบียบวิธีวิจัย.....	34

สารบัญ (ต่อ)

๗

หน้า

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย.....	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านปัจจัยส่วนบุคคลและประวัติการเจ็บป่วยในอดีต.....	41
ส่วนที่ 2 ความรู้ เจตคติ การปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ.....	49
ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านปัจจัยการทำงาน.....	61
ส่วนที่ 4 ข้อมูลผลการตรวจสุขภาพ.....	64
ส่วนที่ 5 ระดับความเครียด.....	70
ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพกับปัจจัยต่าง ๆ.....	72
5. สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	82
สรุปผลการศึกษา.....	82
อภิปรายผลการศึกษา.....	87
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	89
รายการอ้างอิง.....	92
ภาคผนวก.....	97
ภาคผนวก ก. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	98
ภาคผนวก ข. เอกสารประกอบการเก็บข้อมูล.....	108
ภาคผนวก ค. ข้อมูลจากรายงานผลการตรวจสุขภาพ.....	112
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	115

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1. จำนวนและร้อยละของบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ ที่ได้รับการตรวจสุขภาพและตอบแบบสอบถาม.....	41
2. จำนวนและร้อยละของบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	42
3. จำนวนและร้อยละของบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ จำแนกตามประวัติการเจ็บป่วยย้อนหลัง , โรคประจำตัว และประวัติทางพันธุกรรม.....	45
4. จำนวนและร้อยละของบุคลากรโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ จำแนกตามข้อคำถามความรู้เพื่อสุขภาพ.....	49
5. จำนวนและร้อยละระดับของความรู้ด้านสุขภาพของบุคลากรโรงพยาบาล.....	51
6. จำนวนและร้อยละของเจตคติต่อการปฏิบัติในการดูแลสุขภาพ.....	52
7. จำนวนและร้อยละของระดับเจตคติต่อการปฏิบัติในการดูแลสุขภาพ.....	54
8. จำนวนและร้อยละการบริโภคอาหารจำแนกตามความบ่อยในการบริโภค อาหารใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา.....	54
9. จำนวนและร้อยละของการออกกำลังกาย จำแนกตามการปฏิบัติในช่วง 1 สัปดาห์.....	55
10. จำนวนและร้อยละของการสูบบุหรี่ จำแนกตามการปฏิบัติ.....	56
11. จำนวนและร้อยละของการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จำแนกตามการปฏิบัติ.....	57
12. จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมกรรมการจัดการความเครียด.....	58
13. จำนวนและร้อยละของการนอนหลับพักผ่อน จำแนกตามการปฏิบัติ.....	59
14. ระดับของพฤติกรรมสุขภาพจำแนกตามพฤติกรรมร้ายด้าน 6 ด้าน.....	60
15. จำนวนและร้อยละของระดับการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ.....	61
16. จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมของบุคคลด้านการทำงานและสภาพการทำงาน.....	61
17. จำนวนและร้อยละของความเหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการทำงาน.....	63
18. จำนวนและร้อยละของผลการตรวจสุขภาพจำแนกตามประเภทการตรวจ.....	64
19. จำนวนและร้อยละของผลตรวจสุขภาพจำแนกตามประเภทการตรวจ.....	67
20. จำนวนและร้อยละของระดับความเครียดในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา.....	70
21. จำนวนและร้อยละของระดับความเครียด.....	72
22. จำนวนและร้อยละระหว่างภาวะสุขภาพกับรายการตรวจสุขภาพ.....	73
23. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพกับปัจจัยต่าง ๆ โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล.....	73

24. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพกับปัจจัยต่าง ๆ โดยจำแนกปัจจัย ด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ.....	75
25. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพกับปัจจัยต่าง ๆ โดยจำแนกตามปัจจัยด้านการทำงาน..	77
26. ความสัมพันธ์ระหว่างค่าดัชนีมวลกายกับปัจจัยด้านต่าง ๆ	77
27. ความสัมพันธ์ระหว่างค่าความดันโลหิตกับปัจจัยต่าง ๆ	79
28. ความสัมพันธ์ระหว่างค่าไขมันในเลือด Cholesterol กับปัจจัยต่าง ๆ.....	80
29. ความสัมพันธ์ระหว่างค่าการทำงานของตับ SGPT กับการปฏิบัติพฤติกรรม การดื่มแอลกอฮอล์.....	81